

Sjätte roten, tomt 14

Kvarteret Kronobageriet

Artonde roten 1637–57 v

Ö. Hamnens östra sida mellan Norra

Nionde roten 1657 h–70

Hamngatan och Köpmangatan

Liljoff Stidden (Liljef Steddin enl borgarlängden 1639: "Stadsfabrikmestere") R18 1637– 38: 5 mtl, 1639: 4 mtl

Mr Benedicht skomakare R18 1638–39: 3 mtl

Borgarlängden 1639: Benedicht Allers skomakare Se också 4.37, 4.39v? och 2.44

Möjligen kan Liljoff Stidden vara identisk med den "Liljöff. Hans Pipers tjänare", som redan den 15 augusti uppträder i Nylöse tänkebok efter att ha råkat i slagsmål med en Hans Skieller (Piper är ursprungligen en Lübeck-släkt),

Man finner Liljoff Stidden med säkerhet första gången i Nylöse tänkebok 15.10.1604: "Kom för rette Hans Auerberg och Liljoff Stidden från Köpenhamn och tilltala Jörann Gunnarsson ifrån Landzcrone, att the hadhe frachtat honom medh sijnn skutha till Kiöpinhamn och lovat honom 6 marker för lasten och hade tagit in något theress godz på kiölen och wille taga enn anden fracht ått Lübeck, att han skall blifwa wedh denn fracht, som han giortt hadhe, eller skall hann giffue dem hallf fracht, som the honom tillsagt haffua, effter som lag förmeller."

Alf Lidholm har i en artikel "Fakta och trovärdiga spekulationer om Liljoff Stidden" berättat, att denne redan 1615 var rådmän i Kongelf, d.v.s. redan vid stadens förflyttning till fästningsholmen. Han antar därför att han då redan länge hade varit borgare i staden i likhet med alla andra som uppträdde som rådmän och stadstjänstemän i staden. Han antar att Liljoff rent av hade varit borgare i Karl IX:s stad på Hisingen dit han följt med en kontingent holländare, landsmän till honom enligt Lidholms åsikt. I Kungälv bedrev Stidden, som var utbildad i murmästare och bokhållare, handelsverksamhet. Bl.a. hade han ett mellanhavande med den "stormrike och framgångsrike Marstrandsborgaren Henrich Meir". Han avgick som rådmän och uppsade sitt borgerskap i Kungälv den 29.6.1618 "og agter nest gudtz hielp, att forse sig paa ett anditt stedt, huar hans leilighz kunde sig begiffue". En månad senare den 29 juli sålde han sin Kungälvsgård till en Nylösebo Laurentz Jacobssen.

I den lista på Riksarkivet, daterad Nylöse den 12.2.1619, över vilka som ville vinna borgerskap i Gustaf II Adolfs Göteborg (se Erland Långström "Göteborgs stads Borgarelängd" s.224) upptages "Leluff Stedimb" bland de *tyskar*, som ville vinna borgerskap, icke bland "Gottenborgs Borgare". Några holländare upptas inte på listan (om man inte betraktade holländarna som tyskar. I så fall borde listan vara längre).

En av Liljoff Stiddens söner hette *Timoteus* eller *Tim Stidden*. Han kom att bli en framstående medlem av den svenska kolonin "New Sweden i Amerika", varför *Kay Nielsen* (63 Bear Tavern Road, Titusville, NJ, 08650, USA) lagt ned ett avsevärt arbete på att utforska Tims och hans ättlingars öden. Han omtalar, att Timothy Stidham, som namnet angliserades, själv förklarar, att

hans födelseort var "Hammel", en ort, som en amerikansk forskare Amandus Johnsson uppenbarligen felaktigt identifierat som Hammal i Medelpad, nära Sundsvall. Det finns en stad Hammel i Danmark i Skanderborg nära Aarhus, där familjen Stidden åtminstone tillfälligt kan ha bott (jfr uppgiften om Köpenhamn här ovan). *Rådman Johan von Sydow* hävdar dock, att förnamnen Lijloff och Hilke (dennes dotter) tyder på att släkten kom från Friesland i nordvästra delen av Nederländerna. På kartorna över Friesland har icke namnen "Stidden" och "Hammel" kunnat återfinnas.

Lijloff Stidden var Göteborgs första skult, en befattning som han endast uppehöll 26.1.–31.6.1622. Från samma år omtalas han som "stadzens kontrollör" med uppsikt över byggnadsverksamheten, 1637 kallades han stadsbyggmästare och i borgarlängden från omkring 1639 stadsfabrikmästare. Några dombokstillfällen med Lijloff Stidden som part:

Vid kämnärsrätten den 12.10.1630 mötte Lijloff Stidden *Andreas Christophersson*. Saken hänköts till rådhusrätten (vars protokoll vi inte har avskrift av),

"Anno 1630 den 27 Augusti Untergericht gehalten in Gothenburgh

Lüloff Stidden Cläger contra Cornelis Felbier Bekl

Cläger fordert von Beklagten wegen 1/2 tonn Laxes 14 daler. Beklagten erhält sich auff Sentenz jawegen drin (?) muege ergangen und sagt er seij Clägern nichts gestendig

Lüloff Stidden Cläger /4.11.1631/ contra Cade Tegell Bekl.

Cläger fordert von Beklagten 20 Rdr so Ihm uff ein Obligation noch restirt, kann aber dieselbe nicht bekommen, Erkennen die Herren des Gerichtes, dass Beklagter weillen er vier mahl citiret und nicht compariret Clägern laut des 7 Artic Rathstuben Balchen vermuege seiner ausgegebenen Obligation in gebührender frist zu bezahlen schuldig sein soll."

Lijloff Stidden avled 1639 (begr. 3 juli).

Samma månad den 17 och 20 juli mötte Stiddens *änka Birgitta rådsförvanten Daniel Nilsson* i rätten, som hade att behandla räkningar och konträräkningar. Lijloff Stidden hade blivit skyldig Daniel Nilsson 201 rdr. Birgitta hävdade, att eldsvådan den 8 maj samma år hade uppstått i Daniel Nilssons hus och sedan drabbat deras hus, som Daniel Nilsson "haver sig till försäkring haft i underpant och honom uti betalning åtskilliga gånger är presenterat". Därför borde han enligt Birgitta stå skadan. Rätten bestämde den 3.10.1639, att Daniel Nilsson skulle få sin fulla betalning ur tomten.

Man får en uppfattning om Stiddens hustru Britas tidigare gifte i Göteborgs RR den 30.8.1687 i samband med arvdelningen efter hans dotter *skolmästarinnan och hattmakareänkan Heleke (Heleke) Luloffsdotter*: En hustru från Köpenhamn *Kierstin Olofsdotter* krävde något arv på sin mans *Johan Pettersson skomakares* vägnar efter avlidna Heleke Ludolfsdotter, avlidne *Henrich Salfelts* efterleverska, som här i Göteborg i näst förledit år afsombnade. Rätten fann, att Johan Pedersson var den dödas halvbroder som därför "i anseende till Sveriges arv b StL 2 Cap och Kungl. Maj:ts däröver utgifna förklaring inte var berättigad till något arv med den dödas samsyskon och samsyskons barn, som ännu lever. Arvingarna hade till överflöd bevisat med ett gammalt autentiskt testamente upprättat i Lübeck Anno 1615 den 16 sept confirmerat, att denne arvsökande mannen från Köpenhamn Johan Pettersson avlidne fader *Johan Pettersson* [sic] vid namn haver varit halvbroder m h. Helke Ludolfsdotter, bägge födde av en moder Berita wid namn. Ty blef uppå begäran så wäll öfwer detta, som ock att denne Johan Pettersson i

Kiöpenhamn, som arvet söker, haft fyra syskon, näml *Margareta Peders, Asmus Petersson* [begr. Chr 17.8.1739], *David Petersson* och *Tim Petersson* [en äldre Tim Pettersson omtalas tidigast 24.11. 1591 och som som avliden Nylöse tänkebok 22, 19, 1619: talas om danaarv], varande förbem-te Johan Petersson den femte”.

Lijloff Stidden begärde 8.6.1637, att rätten ville yttra sig om några stridiga räkningar mellan honom och *Johan Brun*. I detta ärende bestämde rätten den 5 augusti, att Herr Johan Brun först efter Rådets dom skulle tillfyllest fullgöra de handskrifter, som han hade givit *Herr Timon Pedersson* Anno 1616 och sedan skulle hans billiga reconventionsklagan stå honom öppen. Tim Pedersson var borgare, ofta omtalad i Nylöse tänkeböcker. Han omtalas som avliden före 23.10 1619. Där talas om danaarv sid 541 i den tryckta utgåvan. Var Lijloff Stidden son Tim eller Tinne Stidden uppkallad efter Timon Pedersson? Lijloff Stidden sade den 2.9.1637, att han inte krävde mer nu av Johan Brun (rådman och kyrkoföreståndare Johan Brun eller Braun, rote 28 1637–51, omtalad 9.23 36–06–05, 4.25 som far till *Lorentz* och *Cornelius Braun*) än så mycket som tillkom hans styvbarn nämligen 780 mark 15 st lybsk. Vad arvingarna i Rostock och Westphalen vidkom, så skulle de snart komma själva.

Lijloff begärde skriftligen den 23 och på nytt den 27.9.1637, att han kunde få den dom, som den 15.11.1627 passerat mellan hans styvbarn och *Herr Johan Brun*, under stadens inregel och att *Nils Höök* skulle nu för rätten skriva på den dom, som fällts den 5 augusti, huru länge han hade haft den hos sig och av vad orsak han hade icke exekverat den. Johan Brun besvarade sig över att han inte var tillstades, när domen fälldes, och att det fanns några stridiga punkter, som han begärde, att Rådet skulle överse. Sedan ville han contentera dem, vad de borde hava.

Lijloff Stidden begärde den 21 oktober, att Johan Brun skulle skriftligen redogöra för, vad han hade att pretendera av honom. Johan Brun inlade en räkning på vad Lijloff skulle betala honom på stadens vägnar

Uppå Lijloff Stiddens inlagda skrift lovade Johan Brun den 11.12.1637 att 14 dagar efter nästkommande nyår utan längre uppskov betala till Lijloff Stiddens barn vad han enligt ågången sentens var skyldig.

På Lijloff Stiddens anhållande resolverades den 10.7.1637, att *Jacob Merser* (fullm. dennes son) skulle vara pliktig att betala honom hans pretention.

RR 3.10.1639: *Anthoni Skorre* och *Henrik de Wendt*, ”kuratorer över *Salige Johan Guldsmeds* barn ”förfrågade sig om icke bemälte barn vore närmare efter Timon Pederssons testamente, att ärva salige Assmund Peterssons gångkläder än som modern S-e Lyloffs efterlättna änka Birgitta. Svar: modern må behålla förmedelst arvsrättighet bemälte kläder såsom den ”nebste” alldenstund de författade legat uti testamentet är af salige Assmund Petersson mäst sin quotta förtärdt”. Nu är det märkliga, att det fanns i Göteborg en *Johan Pedersson guldsmed* (bosatt rote 4 1639) som begravdes den 26.7.1639 – jämför ovan, vad som sades om att Birgittas son i första äktenskapet skulle varit Johan Pedersson skomakare. Guldsmedens barn skulle alltså ej ha begagnat Pedersson som patronymikon utan som familjenamn. Guldsmeden var kanske bror till Timon Pedersson i Nylöse, som till honom och hans familj testamenterade en del av sin förmögenhet. Mellan Birgitta och guldsmeden måste alltså skilsmässa ha ägt rum, vilket var mycket ovanligt vid denna tid. Man vet att sonen Jacob Stidden var född 1614, varför Lijloffs äktenskap bör ha ingåtts tidigare.

K 5.6.1638: Uti saken emellan *Lorens Sifuers* och *Lijloff Stidden* befinner rätten, att käranden skall vara pliktig att göra redo för det han hade uppburit ”honom i händerna lefvererats är efter Salige Timon Petterssons skuldregister och vidare intet”.

Lijloff Stiddens egna barn (här uppräknade utan hänsyn till oftast okänd ålder);

1) *Tim eller Timothy Stidden el Stidham* (Man kan inte frigöra sig från tanken att han kan vara identisk med Lijloff Stiddens styvson Tim, se ovan, som tagit styvfaderns namn.) Han uppträder första gången i mantalslängden i tolfte roten 1646 med 2 mantal, alltså förmodligen gift. Den 25.3.1646 uppbjöds ”Herr Svens gård” av ”Timon von Stidden” (huseköpspenning 4½ d smt). Säljaren var identisk med Herr Sven Andrae Phriarius i Surteby, kollega i Gbg 1636, död 1656. Timon bodde sedan i elfte roten i anslutning till Bengt skomakare. 1647–48 som Tim balber med 2 och 1649 med 3 mantal. Han omtalas som ”Tinne Stidden”, när ett av hans barn begravdes i Kristine kyrka 1651. Han emigrerade till New Sweden första gången 1638, andra gången 1649 och tredje gången 1654. Han var verksam som barberare, den tidens benämning för barberare. 1662 har märkligt nog Thimoteus barberare (tillfälligt) återkommit och bor hos *Zacharias Kock* rote 4.

2) *Jacob Stidden* begravdes den 3.11.1676 den 3 nov. 1676 tillsammans med sin svåger *Benedicht Alers* och hade dött samma dag som denne ”an der Schwindsucht”. Han var då 62 år och 5 månader (d.v.s. född 1614, kanske i Kungälv.) När han först uppträdde i mantalslängderna 1648 med 2 mantal var han bosatt hos brodern Tim Stidden, som på detta sätt också kan knytas till syskonkretsen. Efter 1662 flyttade han till Kungälv, där han troligen var identisk med ”Jacob skomakare”, Dessförinnan och efteråt förekommer han ofta i Göteborgs rättegångsprotokoll, oftast i tvist med sin svåger smeden *Jacob Kuhn* (gift *Elisabeth Jöransdotter UGGLEBY*), som liksom *Jacob* var bosatt 3.63 (Domprostén) *Jacob Stidden* hade 8 nov. 1646 gift sig med *Margareta Jöransdotter UGGLEBY*. *Margaretas* bror *David* var räknemästare i Rostock.

3) *M. Benediktus Alers* hustru *Elisabeth Stidden* De gifte sig i tyska förs. 13 nov, 1636 och delade först hus med Lijloff Stidden, Från 1643 återfinns vi *Benedicht Alers* 4.37 vid Drottninggatan (kv Domprostén) i en gård, som tidigare tillhörde mästern *Gert skomakare*. Kanske var han först hyresgäst där, ty 25.4.1653 uppbjöd han en gård, som han för 200 rdr köpt av herr *Jörgen von Lengerken*. 1666 sålde *Benedicht Alers* gården vid Drottninggatan till grannen handelsmannen *Johan von Minden*, som i sin tur omedelbart sålde den till barberaren *Jürgen von Schwartzkopf*. Själv flyttade *Benedicht Alers* till 2.44 (Magasinsgatan 13, kv Sidenvävaren) Han avled 30.10.1676 ”an der Schwindsucht”, 68 år gammal (var alltså född c:a 1608). När hustrun *Elisabeth Stidden* föddes och avled framgår ej av tyska kyrkböckerna.

4) *Hiltje (Hileka, Hilka) Stidden*, gift 9.11.1645 med *hattmakare Hindrik Salfelt* (se denne, bosatt 5.15). I begravningsnotisen efter henne 3.12.1685 kallas hon den gamla skolmästarinnan Fru *Hileka Stidden*, 64 år (alltså född 1621). Hennes arvingar *Ingeborg Salfelt*, *Lisebeth Allers* och *sadelmakaren Berendt Müller* (se nedan *Elsebe Stidden*) daterade den 19.1.1691 (EIIa:7) en inlägga till rätten om betalning för sal *Hillitie Salfelts* undervisning av rådmann *Johan Risings* efterlämnade, nu avlidna dotter *Lisken Rising* och för hennes kost och skötsel under tre och ett halvt år.

5) *Elsebe Stiddens*: *M. Benediktus Alers* hade i juli 1650 på sin hustrus syster *Elsebe Stiddens* vägnar för rådhusrätten instämt *Tönnes Weell*, som skulle ha angripit *Elsebe Stidden* till äran. *Tönnes* berättade, att han första gången haft sin vilja med denna *Benedictus* svägerska i sistlidna Jul, den andra gången den 22 april. Han sade, att han haft i sinnet att äkta och ära henne. M Be-

nedicktus framvisade för rätten att Tönnes i februari med egen hand skrivit, att han om sin svägerska inte visste annat än ära och gott. (Det står aldrig, vad svägerskan hade beskyllts för av Tönnes.)

Mäster Benediktus svägerska svarade vid sin själs salighet, att hon var oskyldig till det hon beskylldes för. Tönnes Weel tillfrågades av Rätten, om han kunde framdraga några vittnen. Svar: Nej

I injuriansaken mellan Mäster Benedictus Alers och Tönnes Weell förklarade rätten: Alldenstund Tönnes Weell hade beskyllt Elsebe Stidden för att ha besovit henne, bekänt detta offentligt inför rätten, trots att han egenhändigt hade underskrivit, att han inte visste annat än ära och gott med henne. För sådana äreröriga ord dömdes Tönnes efter det 30 Kap. Rådstugubalken att böta 60 mark smt.

Elsebe Stidden gifte sig 20.8.1650 med "*Lucas Geris*". Denna namnform förekommer endast denna gång och när makarna begraver ett barn den 27.9.1651. Som fadder den 31.7.1660 hos snickaren Otto Bendix kallas han "*Lucas Gerdtzen Leddertauger*". I Göteborgs mantalslängder under skilda adresser från 1644 kallas han rätt och slätt Lucas Lädertågare. Vid kämnärsrätten den 30.1.1646 vände sig *underskulden Olof Jonsson* mot Lucas lädertågare, *Hans Bengtsson i högen, Björn slaktare* och *Bengt smed*, "som alla nattetid opå en källare hållit slagsmål"; Lucas lädertågare skall ha varit orsak till samma perlementhe. Hans Bengtsson hade "illa hamlat Lucas Lädertågare, honom blå och blodig slagit". – En dotter till Lucas lädertågare och Elsebe Stidden, kallad "*Jungfrau Britta Gertzen*" gifte sig den 9.9.1684 med Berendt Müller och det är orsaken till att Berendt Müller tillhörde Hilke Salfelts arvingar (se ovan)

6) *Maria Stidden*, som den 11.4.1642 gifte sig med *Peter Schram*, har icke kunnat knytas till den Lyloff Stiddenska syskonkretsen på annat sätt än att Peter Schram som skomakare var en lämplig svåger till Benedicht Alers, Jacob Stidden och dennes halvbroder Johan Petersen i Köpenhamn, Under åren 1645–1657 måste Peter Schram låta begrava fyra barn, En ättling kan vara den *filtmakaremästare Johan Schram*, som 1733 var bosatt 10.101.

Capitain Kinnert 1649: 2 mtl

Lijloff Stidden bör ha delat gården med:

Per (Eriksson) kopparslagare

1637, 1644: 3 mtl, 1638–39, 1643: 4 mtl, 1641–42: 5 mtl, 1645 2 mtl, 1645, 1648: 1 mtl Hans dotter Karin Pedersdotter var gift:

Erik Tollesson hos Per kopparslagare 1643:2 (se 4.17). Karins måg var;

Börge kopparslagare R18 1652–55: 2 mtl. (*tidigare och senare* 7.22, rote 19) *Börge Göttersson kopparslagare* rote 9 1666–70

Jämför Petter kopparslagare, omtalas 1636.

I kämnärsrätten den 21.6.1643 omtalas, att Sven Svenssons fader av Per Erikssons systems man Måns Andersson för 8 daler i gängse mynt hade köpt en systerdel uti en halv i Mjäldrunga socken i Gäsene härad belägen gård, Torp benämnd, Systerdelen hade sedan för fjorton år sedan (enligt Per Eriksson) på nytt sålts till en annan tillsammans med de övriga syskonens delar.

Lars Andersson 1637

XII *Leonhart (Linnert) Glasmester R18*

1637–46, 1652: 1 mtl

hos honom hans moder 1637: 1 mtl 6.14

sedan till

400 ½ *Matthis Christophersson*

1653–54:3, 1655: 2 mtl, 1656: 4.8 1657: 3 (IX), 1657h: 3 1658: 12 1659–63: 4 1665–66 6.14

Börge Bengtsson Högens dotter Ella var gift med Mattes Christophersson av Värmlandsläkten Grund. Hans bror Hans Christophersson, som vid sin död före 1674 var rådman i Karlstad, bodde tillsammans med Matthis Christophersson här i dåvarande artonde roten. En tredje broder Jacob Christophersson Grund erhöll den 15.4.1672 lov att på någon tid med handel försöka sig här i staden” av Karlstads rådhusrätt. Den 11.2.1682 blev han stadskassör i Karlstad – en tjänst, som även brodern Hans hade uppehållit. I Grums häradsprotokoll för mars 1701 omtalas vågmästaren i Karlstad sal Jacob Grunds änka.

Matthis Christophersson hade tydligen varit gift åtminstone en gång förut, ty den 24.6.1682 omtalas i Kristine begravningsbok: Fru Neltje Matz Christopherssons. Sin handel bedrev han o kompanjonskap med brodern Jacob eller med Jacob som anställd. Sålunda begärde Matthis Christophersson uppskov vid underrätten den 22.6.1666 i ett mål mot Albrecht Niebuhrs fullmäktige Daniel Pettersson till dess hans broder Jacob kom hem från marknaderna. I Matthis Christopherssons skuta hade Jacob Herwegh genom sin tjänare i Köpenhamn låtit inskeppa 60 tunnor ärtor 10 öre smt tunnan i frakt men då det vid hemkomsten fattades 5 tunnor stämde Matthis Christophersson vid underrätten den 24 april. Sista gången Matthis Christophersson omtalas som levande var i resolutionsboken den 6.2.1671. Då förklarade han sig icke veta hur mycket av hans nederlagsgods hade brunnit upp den 6.5.1669, eftersom han inte varit hemma vid tillfället och förrän han fick sitt övriga gods hem från marknaderna.

Den 20.3.1671 omtalas, att sal Matthis Christophersson var skyldig Tore Bonde. Någon översikt över sterbhusets ekonomiska ställning kunde enligt aprilprotokollen icke ske förrän brodern Jacob kom hem från Värmland, Det bestämdes i april samma år, att Matthis Christopherssons kvarlåtenskap skulle värderas av Jöns Börgesson, Casper Wilhelmsson, Knut Olofsson och Lars Jonsson. Den 30.10.1671 begärde Matthis Christopherssons änka Ellika Bergesdotter att bli befriad från sina kreditorer genom cession av all sin egendom. Hon presenterade inventarium på all lös och fast egendom, vilken hade upprättats av Olof Simonsson, Jacob Christophersson och Nils Jacobsson. Kreditorerna var många. Anders Håkansson hade ingivit en supplik, att företräde framför alla andra kreditorer skulle ges en hans hustrus anförvant, som var fånge i Turkiet, och vars här i riket insamlade lösensumma hade anförtrotts Matthis Christophersson som lån (RR 26.11.1671), Bengt Bergesson i Högens arvsmedel intygades av Matthis Christopherssons svågar Anders Hansson och Frans von Akern vara i hans omyndiga år överlämnade till Matz Christophersson. (RR 11.9.1671), Andra kreditorer var Lars Jonsson Höijer, Claes Engelke, Olof strandridare på kronans vägnar, Peter Torstensson, Henrik Dickinsson, Wilhelm Dambie, Erik Upman, Johan Behrman, Henrik Groot genom Adam Altesleben, Lorents Brun, Christian Krook och Jacob Christophersson.

I ett brev till Konungen daterat den 29.4.1672 (Ba:2) skrev magistraten: ”denna stads invånare hustru Ella Bengts- (= Berges) dotter, fordom handelsmannen härstädes matts christopherssons efterleverska klagar över åtskillige sina såväl till sjöss uppå sina skeppsparter, som elliest och särdeles vådeld på sin lösa och fasta egendom lidne stora olyckor, begärandes däröverbevis,

huruledes sig därmed förhåller, att hon detsamma sine kreditorer måtte kunna upvisa, det hele staden nogsampt kunnogt är, dhet hon, med förenämnda sin man icke allenast af stadsens skepps uppbringande och långliga detention uthi Hispanien, sampt deraf förorsakade stoore omkostnader, uthan ock af dhen stoore wådebrand, som här i staden skedde den 10.5.1669, största delen af sin förmögenhet uthi lösören, iempte alle sina huus och byggningar, mist och tillsatt hafva”. Assessor Tore Bonde fick den 10.5.1672 svaret att Matthis Christopherssons änka för en tid sedan hade avstått all sin egendom till sina kreditorer. Den 176..1672 värderades Matthis Christophersson hus och tomt till 700 rdr. Den 31.8.1674 lagbjöds första gången framlidne Matthis Christopherssons och hans efterleverskas hus och gård mellan Anders Hanssons gård å norra och Simon (Olof?) Simonssons å södra sidan, östan lilla östra Hamnen belägen som Fredrik Crantz köpt för 600 rdr – Så sent som 1714 omtalas i RR-prot. att Matthis Christopherssons änka resterade med arrende för stadens lägenheter i Gamle staden. Herr Edman sökte betalning av hennes avlidne son *Börge Mattsson Grunds* änka *Elisabeth Svedmark*. Börge Mattsson Grund levde 22.2.1702.

Fredrik Crantz köpman

1675–81

M1676: 1 tomt

Fredrik Crantz hade enligt en uppgift i underrättens protokoll den 14.3.1667 varit här i staden som tjänare åt *Johan Behrman* i Hamburg och som fullmäktig åt honom på denna ort. Vid överrätten den 27.8.1666 krävde en skeppare från Arenburg på *skeppet Greve Magnus Gabriel de la Gardie Jan Cornelius Huck* sin befraktare Fredrik Crantz från hamburg på ersättning för den tid han legat här i Göteborg utöver betingade liggedagar. Enligt resolutionsboken den 22.5.1671 begärde *handelsmannen Jacob Lauterbach* att man skulle begära arrest hos borgmästare och råd i Uddevalla av en post järn, som *handelsmannen Nils Adriansson* hade assignerat honom för en skuldfordran men som sedan hemligen hade försålts till hamburgske expediten Fredrik Crantz, då denne var förrest uppåt landet, varefter järnet hade transporterats till Uddevalla (enligt *Sven Larsson i Vänersborg* berättelse). Nils Adriansson hade föreburit trångmål på reda pengar. *Pres. Magnus Gripenklou* hade givit Fredrik Crantz löfte att resa uppåt landet för att kräva *Håkan Eilking* i Lidköping men icke att handla å annan ort. Man var mest benägen, att icke denna gång anse det inträffade som landsköp, eftersom endast ett köp var slutet med en denna stads borgare och icke med någon uppstadsbo. Sedan tvenne bofasta män *Olof Simonsson* och *vågmästaren Per Svensson* hade gått i borgen för Fredrik Crantz (som ombud för Johan Behrman) och för Jacob Lauterbachs pretention tilläts Fredrik Crantz att utskeppa järnet.

Den 2.1.1672 gifte sig Fredrik Crantz här i Kr. med *Elsebe Johansson*, född 1648, död 1694 och begr. 2 febr. 45 år o 3 m gl). Den 3.2.1673 erhöll Fredrik Crantz burskap i Göteborg. Sonen *Fredrik Crantz d.y.* 8 f. 26.12.1674, död 28.1.1736) blev ålderman i handelsgillet och rådmann, Dottern *Maria Magdalena Crantz* (född 1673, död före 20.10.1697) blev gift med den ekonomiskt vidlyftige tolagsmästaren, sedermera handelsmannen *Jacob Jürgensson Schwartzkopf* och dottern *Elsabe Margareta* (född 1682) blev hustru till rådmannen, sedermera borgmästaren i *Borås Magnus Melander*.

Troligen behöll Fredrik Crantz gården till sin död 1694. När tomtöreslängderna börja 1696 har handelsmannen

Handl Lars Hansson Liedgren

(son till *Hans Mattsson*) övertagit gården. Han lagbjöd 1695 första gången hus och gård vid Östra Lilla Hamnen, som han köpt av tolagsmästaren Jacob Jürgensson för 200 d smt – det var tydligen svärfaderns gård, som Jacob Jürgensson sålt.

Lars Hansson Liedgren erhöll 1684 burskap som handlande. Blev 1701 löjtnant i borgerskapets kår och 1712 kaptten. Installerades som rådman 4.6.1717, avgick 31.12.1718.

Genom köp och giftermål blev Lars Hansson Liedgren snart ägare av tre gårdar belägna intill varandra här vid Östra Hamnen, Denna gård tycks han från 1715 hyrt ut till *handelsmannen Claes Habicht*.

Han begravdes den 31.3.1728 men bouppteckning företeddes först 20.6.1737. Se i övrigt 5.62.

1730 stod sonen i Lars Hansson Liedgrens första äktenskap med Maria Jönsdotter *Hans Larsson Liedgren* för ägandeskapet av denna gård, medan brodern Jacob Liedgren hade övertagit gården vid Stora Hamnen. Samma år 1730 köpte Hans Liedgren också 7.67 men bodde förmodligen aldrig där. Enligt biografien i Berg (I:2, 447) erhöll han den 4.12.1731 burskap som handlande. Han blev löjtnant i borgerskapets kår 1732 och kaptten 1733. Den 19.10.1737 ägde utslag rum i mål mellan Hans Liedgren och hans två systrar och hans bror Jacob Liedgren. (Ba:42). Det meddelades 2.10.1738, att Hans Liedgren hade tillhandlat sig sal *assessor Volrath Thams* trädgård i staden Haga för 1 600 d smt. Enligt Hans Liedgren skulle sådana lägenheter hembjudas staden (EIIb:19)

1740 övertog Hans Liedgren tillsammans med *Johan Örtegren Christoffer Hedenbergs* tobaksspinneri men avled samma år (begr. 16.7.1740). Han efterlämnade en förmögenhet av 26 616 d smt innefattande hus och tomt vid Östra Hamnen bredvid postinspektören Christian Petterssons hus, värderat 2.800 daler, hus och tomt mellan föregående och Jacob Liedgrens hus, med tapeter i ett rum 2, 390 daler och en obebyggd tomt på Drottninggatan 205 daler, 1/6 i blanklärtfabriken 1, 700 daler. Varulagret utgjordes av kläde, tyger, strumpor m.m.

Han efterlämnade änkan *Britta Maria Camitz*, född 1712, dotter till *brukspatron Johan Camitz*, född 1681, död 1741 och *Maria Persdotter Wester*, född 1681, död 1761. De hade de sex barnen (sedermera *auditör*) *Lars Liedgren*, *Johan Liedgren*, *Niclas*, *Samuel*, *Berendt* och *Maria*, alla omyndiga vid faderns död. Änkan gifte om sig med

Handelsmannen Martin Sandgren Gabrielsson,

f. c:a 1717 (son till *Gabriel Sandberg* och *Sara Martens*), burskap som handlande i Göteborg 16.12.1740, död barnlös 16.2.1760 (begr. 24.2 s.å. i svenska församlingen där hans fyra barn begravts 1743–1750). Han hade övertagit gården 1745 och var då även ägare av 6.15, som kallas hans andra gård.

Casper Wohlfart hade jämte herr Jacob Liedgren blivit förmyndare för sal Herr Hans Liedgrens omyndiga barn. Han ville också bli förmyndare för *häradshövding Petter Wennerstiernas* och dess avlidna hustrus sex omyndiga barn. Casper Wohlfart var närskyld till Hans Liedgrens barn (EIIa:31, 29.10.1643), som förmyndare för barnen efterträddes Jacob Liedgren av *rådman Mel- lenberg* (11.4.1750). – Martin Sandberg fick ta hand om Hans Liedgrens skuld till *Christoffer Hedenberg*, tydligen en rest från köpet av tobaksspinneriet dödsåret 1740 (Gbg EIIb:32, 22.6.1744).

Martin Sandberg hade många järn i elden. Fastigheten 2.26 står i tomtöreslängden 1755 upptagen som herr Martin Sandbergs (klädes)fabrik. Han blev 1743 bisittare i Handelssocieteten.

Han hade sedan 21.12.1752 varit föreståndare vid Göteborgs hospital efter brodern Niclas. I en supplik till magistraten begärde han den 25.10.1758 (EIIb:93) att bli befriad från uppdraget vid årets slut. Den 12.1.1757 skrev han att han i december utsetts till ledamot av borgerskapets äldste men icke orkade med det uppdraget, då bortovaron som riksdagsledamot (som sådan hade han efterträtt brodern Niclas 1755) och andra publika sysslor tog för lång tid (EIIb:88, 25.2.1757). Hos honom hade *rådman Erik Kullman* arbetat i 14 år före sin förening med Handels societeten.

Vid hans död översteg skulderna tillgångarna med 3 000 d smt (bou 19.5.1760). Hus och gård vid Östra Hamnen mellan avl postdirektören Christian Pettersson och handl Olof Rommels hus värderades 6000 daler, hus och gård på Kungsgatan gentemot Domkyrkan 7000 daler, hus och gård på samma gata vid Vallen (allra längst österut på södra sidan och fästningsgrunden) 3 500 d smt samt en klädesstamp med en liten mjölkvarn i Mölndal 1800 daler. Klädesfabriken övertogs av handelsmannen Sven Eriksson Kullman.

Britta Maria Camitz överlevde också Martin Sandberg Gabrielsson och gifte om sig ännu en gång, denna gång 1762 med *brukspatronen och bergmästaren Gustaf Lundstedt*, född 1710, död 1766. Britta Maria Camitz ägde som fädernearv del i Nissafors bruk i Småland,

1765 *Supercargören Jacob Hahr*

1770–75 – *Supercargören Gustaf Tham*

1785–1800 Herr Direktören Thams änkefru ibm *handelsman Jacob Wijkman* 1787

Handelsman Jonas Bergström svarade för tomtöret 1807, uppbud 3.12.1810.

Senare uppbud av 6.14

handelsman Eduard B Bergström	22.2.1836
lotterikollektör hans hustru Ekman	16.2.1846
handl David Berg	9.1.1854
handl J A Åvall	24.12.1855